

ВЛАСНІ НАЗВИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Ірина Білецька (Умань, Україна)

В ході історичного розвитку англійської мови багато власних назв увійшли в фразеологізми і закріпилися в лінгвокультурі в новому статусі – стали компонентами в різній мірі переосмислених сполучень.

Всі групи стійких сполучень розглядаються в розділах фразеології і мовознавства, що їх вивчають. Фразеологізми з власною назвою відіграють важливу роль у створенні лінгвокультурології. Основною методологічною установкою лінгвокультурологічного аналізу фразеологізмів є, на думку В. Телії, орієнтація на синхронію – дослідження й опис взаємодії мови та культури в діапазоні сучасної культурно-національної самосвідомості і її знакової презентації. Настільки ж важливою є інтеграція в рамках лінгвокультурології прийомів дослідження і опису, що розробляються в межах контрастивного аналізу, результати якого «проливають світло на етнічну логіку, що встановлює відмінності «наївних культурно-мовних» картин світу» [3].

Фразеологія тісно пов'язана з історією, культурою і літературою народу, який говорить цією мовою. Цей зв'язок найбільш чітко простежується в тих фразеологічних одиницях, до складу яких входить власна назва. Багато фразеологічних зворотів цього типу пов'язані з фактами давно забутих днів. Мотивація власної назви (і всієї фразеологічної одиниці) давно стерлася і може бути відновлена тільки шляхом етимологічного аналізу. У синхронному плані більшість фразеологізмів втратила свою мотивацію. Входячи до складу фразеологізму, власна назва підпорядковується тим самим закономірностям, що і загальні назви в складі звичайних фразеологізмів (без власної назви).

Фразеологічний фонд змінюється, поповнюється і оновлюється, в нього входять нові назви, які дають життя новим фразеологічним одиницям. Цікавим

є аналіз власної назви – компонента фразеологічної одиниці, який дозволяє обмежити коло назв, що найчастіше зустрічаються у фразеології.

В англійській мові, яка є спадкоємицею античної культури, є багато образних виразів, що виникли у стародавніх греків і римлян та взятих з Біблії. Чимало серед них фразеологічних одиниць, пов'язаних з античною та біблійною міфологією, до складу яких входять власні назви.

Фразеологічні одиниці, які є частиною словникового складу мови, тобто фразеологічні зрощення і фразеологічні сполучення, тісно пов'язані із суміжними мовними явищами: словами і вільними словосполученнями, тому і вивчати їх необхідно у співвіднесенні зі словом і вільним словосполученням.

Тип фраз, утворених реалізацією вільних значень слів, найдоцільніше назвати фразеологічними сполученнями. Фразеологічні сполучення не є безумовними семантичними єдностями. У них слова з вільним значенням допускають синонімічну підстановку і заміну, ідентифікацію [1, с. 32]. Якщо такі поєднання повторюються регулярно, то вони розглядаються як стійкі сполучення.

У словниковому складі мови є фразеологізми з власною назвою, які завдяки властивій їм експресії, емоційній забарвленості і особливостям будови, мають можливість конкретизувати і уточнювати загальне поняття, зафіксоване в слові «man»: *Jack in office* – самовпевнений, чиновник, що возвеличує себе, чинуша, бюрократ.

Так, наприклад, якщо розглядати іменник «man» з точки зору поняття, яке він виражає, то необхідно буде зазначити, що це поняття відрізняється дуже широким спектром характеристик: воно включає в себе всі різновиди людини з різними типами характеру, зовнішніми характеристиками, суспільного становища, смаків, звичок, особливостей.

Образне перенесення, що лежить в основі значення образних у цілому фразеологічних одиниць, може бути метафоричним і метонімічним.

Метафоричний перенос, що лежить в основі значення фразеологічних одиниць, один з компонентів яких представляє власна назва, завжди базується

на схожості ряду диференційних ознак: зовнішності, роду діяльності, манери поведінки (*a Beau Brummei* – красунчик, денді, франт), способу життя, ситуативності.

Переносне значення, що лежить в основі стійких словосполучень, які виступають в сучасній англійській мові в якості фразеологізмів з власною назвою, розвинуло таку ступінь абстракції, так далеко пішло від початкового прямого значення, яким воно було колись, стало на сучасному етапі розвитку мови тим основним, прямим значенням, з яким фразеологізм входить у словниковий склад мови в якості відтвореної в готовому вигляді, цільної за змістом лексичної одиниці.

Метонімія ґрунтується на взаємному зовнішньому або внутрішньому зв'язку між предметами або спорідненості понять, тобто на основі близьких і легко зрозумілих відносин. Асоціації суміжності можуть бути між предметом і матеріалом, між автором і його твором, між змістом і тим, хто вміщує, між місцем і людьми (*cousin Jack* – кузен Джек, прізвисько жителя Корнуолла), що знаходяться в цьому місці.

Основною рисою, що характеризує фразеологічні одиниці, один з компонентів яких представлений власною назвою, є семантичне зрощення компонентів, що дозволяє їм виступати в якості єдиних, семантично нерозчленованих одиниць мови, що позначають предмети, явища, дії.

Лексичним значенням фразеологічних одиниць з власною назвою є вираження предметності шляхом називання різних предметів, подій і явищ реальної дійсності. Фразеологізми, що виражають предметність, є прикладами семантично цілісних лексичних одиниць, які входять у словниковий склад мови. Фразеологізми також висловлюють предметність, представляючи собою лексично і структурно більш складні, ніж слово, назви предметів і явищ реальної дійсності.

Список літератури

1. Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове). М.: Высш. шк., 1986. 640 с.

2. Реформатский А. А. Введение в языкознание. М.: Аспект Пресс, 2006. 536 с.

3. Телия В. Н. Первоочередные задачи и методологические проблемы исследования фразеологического состава языка в контексте культуры. *Фразеология в контексте культуры*. М.: 1999. С. 13–24.